The Obama Administration and The USA's Use of Force: Same Method, Similar Instruments

Mehmet T. Çağlar, Işık University

Abstract

After 2008, the US President Barack Obama promised to correct the wrong policies of the USA in the Middle East and to keep the presence of the USA in a minimum level in the region. From 2008 to until now, while the US administration put more pragmatic and realistic policies into practice, the USA's threat and interest definitions in the region have not been changed. In addition to the similarity of these definitions, the USA's use of force methods has also been similar to the methods of the Bush era. In other words, "surrogate warfare" used to describe Obama administration's use of force method is not used first time during the Obama era, but these wars began to be implemented by the Bush administration. Although the Obama administration's some instruments used as surrogates are the instruments of the Bush administration; the new administration, as a result of the new policies towards the region, has begun to use new surrogates during the new era. In other words, in terms of the use of force; while the drones mainly used by the Obama administration are used first time by the Bush administration, the Bush administration preferred to use the private military and security companies as surrogates but the Obama administration used regional states, local armed non-state actors and allies as surrogates. As a result, the use of surrogates in the Middle East by the Obama administration like the Bush administration has resulted in discussions in terms of the lawfulness of the use of these forces and the causes and possible effects of "surrogate warfare" for both the USA and the Middle East.

Keywords: The USA, the Obama Administration, the Middle East, Surrogate Warfare, the use of force.

Özet

2008 sonrası ABD Başkanı Barack Obama, Orta Doğu özelinde ABD'nin yanlış politikalarını düzelteceği ve ABD'nin bölgedeki varlığını asgari düzeyde tutacağı yönünde söz vermiştir. Günümüze kadar geçen sürede ise ABD yönetimi bölgeye karşı daha pragmatik ve realist politikaları hayata geçirse de ABD'nin bölgedeki çıkar ve tehdit tanımlamaları değişmemiştir. Tehdit ve çıkar tanımlarının devamlılık göstermesinin yanı sıra ABD'nin bölgede kuvvet kullandığı yöntemler de Bush dönemindeki yöntemlere benzerlik göstermiştir. Bir başka ifadeyle, Obama dönemindeki kuvvet kullanımı betimlemek için kullanılan "taşıyıcı savaşlar", yöntem olarak Obama döneminde hayata geçirilmemiş, aksine Bush döneminde hayata geçirilmiştir. Obama yönetiminin aracı olarak kullandığı bazı taşıyıcı aktörler, Bush dönemindeki taşıyıcıların devamı olmasına rağmen, yeni yönetim; bölgeye bakış açısıyla da ilintili olarak yeni dönemde yeni taşıyıcı aktörleri devreye sokmuştur. Bir başka ifadeyle kuvvet kullanımı konusunda Obama'nın ağırlıklı olarak kullandığı insansız hava araçları, ilk defa Bush döneminde kullanılmaya başlansa da Bush yönetimi; taşıyıcı olarak özel askeri ve güvenlik şirketlerini kullanırken, Obama yönetimi; yerel devletleri, yerel silahlı devlet dışı aktörleri ve müttefiklerini kullanmıştır. Obama yönetiminin tıpkı Bush yönetiminde olduğu gibi taşıyıcılar vasıtasıyla bölgede kuvvet kullanımı ise bu kuvvet kullanımın hukukiliği ve "taşıyıcı savaşların" hem ABD hem de Orta Doğu açısından sebepleri ve olası sonuçları açısından tartışmalar yaratmıştır.

Anahtar Kelimeler: ABD, Obama Yönetimi, Ortadoğu, Taşıyıcı Savaşlar, Güç Kullanımı

1 Giriş

2010 yılının son aylarında başlayan ve 2011 yılında tüm Ortadoğu'ya yayılan Arap isyanları, sadece bölgenin geleceği açısından değil ayrıca başta ABD olmak üzere uluslararası aktörlerin rolleri açısında da tartışmalar yaratmıştır. Özellikle 2001 sonrası bölgede imajı bozulan ABD; Obama dönemiyle birlikte bölgedeki varlığını asgari düzeyde tutma sözü vermiş ama Arap Baharı'nın ortaya çıkması, Obama yönetimindeki ABD'ye bölgedeki rolü için yeni sorunlar ve fırsatlar doğurmuştur. Bu şartlar altında da ABD; gönüllü veya gönülsüz, doğrudan veya dolaylı bir şekilde yeniden bölge ile ilgilenmek zorunda kalmış ve bölgedeki çatışmaların da artmasıyla ilişkili olarak çatışmaların tarafı haline gelmiştir. Bu süreçte ise her ne kadar Obama yönetimi, Bush dönemine kıyasla bölge ile ilişkisini düzene koymaya çalışsa da bölgede yeniden güç kullanması ABD'nin bölgedeki rolü üzerine yeni tartışmalar doğurmuştur.

Obama döneminde ABD, deniz aşırı sorumluluklarını müttefikleriyle paylaşmayı ve tek taraflı askeri müdahalelerden uzak durmayı planlamış ve bu hedefler doğrultusunda da Bush dönemine oranla daha realist bir dış politika izlemiştir. Fakat her ne kadar Obama döneminde ABD, Bush dönemine oranla özellikle Ortadoğu'daki varlığını azaltsa da ABD'nin bu dönemde çıkarları, tehditleri ve tehditlerle mücadele yöntemleri pek değişmemiştir. Bu yüzden ABD, kendince gerekli gördüğü noktalarda güç kullanmaktan geri durmamıştır. Obama döneminde ABD'nin bölgedeki kuvvet kullanımının hukukiliği ise tıpkı Bush dönemindeki gibi tartışmalı olmuştur. Obama döneminde ABD, bölgede kuvvet kullanırken kara gücünü konuşlandırılmaması adına taşıyıcı aktörleri aracı olarak kullanmıştır. Bu yüzden bazen teknoloji platformlarıyla bazen de yerel aktörlere sağladıkları hava desteğiyle bölgede kuvvet kullanmıştır. Her ne kadar taşıyıcı savaşlar, Obama döneminde yaygınlaşa da taşıyıcı savaşlar ABD tarafından yaygın bir şekilde Bush döneminde kullanılmaya başlanmıştır. Bush döneminde Irak ve Afganistan'daki kara gücü ya özel askeri ve güvenlik şirketleriyle desteklenmiş ya da doğrudan kara gücünün yerine kullanılmıştır. Ayrıca Bush döneminde insansız hava araçları Ortadoğu'nun çeşitli ülkelerinde terörle mücadele kapsamında kullanılmaya başlanmıştır. Obama döneminde ise insansız hava araçları programı daha da genişletilmiş ve derinletilmiş ama meşruiyet kaygılarının da etkisiyle kara gücü olarak özel askeri ve güvenlik şirketlerinin yerine başta silahlı devlet dışı aktörler olmak üzere yerel aktörler kullanılmıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda ise Obama döneminde tıpkı Bush döneminde olduğu gibi Ortadoğu'daki kuvvet kullanımı devam etmiş, kuvvet kullanımında taşıyıcı aktörler sıkça kullanılmış ve bu süreçte sadece bazı taşıyıcı aktörler değişmiştir. Bu tip bir devamlılık ise ABD'nin bölgedeki rolünün ve imajının radikal bir şekilde değişmesini engellemiştir.

Bu gelişmeler ışığında, ABD'nin bölgedeki rolünü göstermek için birinci bölümde taşıyıcı savaşların kavramsal olarak ne olduğu anlatılacaktır. Ayrıca bu bölümde taşıyıcı savaşların vekalet savaşları gibi benzer kavramlardan farklılıkları gösterilecek ve hangi aktörlerin taşıyıcı aktörler olduğu belirtilecektir. İkinci bölümde ABD'nin 2001 sonrası Ortadoğu'da yürüttüğü taşıyıcı savaşlar ve kullandıkları taşıyıcı aktörler gösterilecektir. Taşıyıcı aktörlerin boyutlarının ve öneminin de gösterileceği bu bölümde Bush ve Obama yönetimlerinin taşıyıcı aktör seçimleri de aydınlatılacaktır. Son bölümde ise ABD'nin hem Bush hem Obama dönemlerinde Ortadoğu'da kullandıkları gücün hukuki boyutları, hem de iki yönetimin güç kullanımındaki hukuki boyutun benzerlikleri ve farkları gösterilecektir. Bu bölümde ayrıca ABD'nin 2001 sonrası bölgedeki kuvvet kullanımının en belirgin sonuçları aydınlatılacaktır.

2 Kavramsal Çerçeve: Taşıyıcı Savaşlar

Taşıyıcı savaş kavramı; aktörün savaşın maliyetlerini asgari düzeye düşürmek için savaşın, kısmi veya bütün operasyonel veya taktiksel yükünü, insani veya teknolojik taşıyıcılar

yoluyla dışsallaştırmasını tanımlamak için kullanılmaktadır.[1] Taşıyıcı savaş kavramı yerine vekalet veya bileşik savaş kavramları kullanılmakla birlikte, taşıyıcı savaş kavramı, bu iki kavramdan hem daha farklı hem de daha kapsayıcıdır. Bir başka ifadeyle, taşıyıcı savaş kavramı, vekalet ve bileşik savaşları içerecek biçimde ve askeri teknolojideki dönüşümü de kapsayan savaşlar için kullanılmaktadır.

Vekalet savaşlarında hami olan aktör, kendi adına savaşması için başka bir aktörü kullanmaktadır ve hami ile vekil arasında ilişki belirli ölçülerde hiyerarşik bir ilişkidir.[2] Bu yolla aktörün kendisi savaşın doğrudan bir parçası olmadan kendi çıkarlarını gerçekleştirmeyi veya savaşın sonunu etkilemeyi planlamaktadır.[3] Taşıyıcı savaşlarda ise vekalet savaşından farklı olarak sahada kullanılan aktör, hami aktörün bütün askeri gücünün yerine geçmesinden ziyade genellikle piyade kuvvetlerin yerine kullanılmakta yani ilave kuvvet olarak sahada bulunmaktadır.[4] Bir diğer ifadeyle, taşıyıcı olarak kullanılan aktör, hami kuvvete çatışma alanında yardımcı olan güç olarak görülmelidir.[5]

Taşıyıcı savaşlar, ayrıca bileşik savaşlardan da bazı noktalarda ayrışmaktadır. Bileşik savaşlar; düzenli ve düzensiz kuvvetler arasındaki stratejik ve operasyonel sinerjiyi tanımlamaktadır. Düzenli ve düzensiz kuvvetler, koordineli bir şekilde birbirlerini tamamlarken vekalet savaşlarının aksine hami-vekil ilişkisi gibi bir emir-komuta ilişkisi bileşik savaşlarda olmak zorunda değildir. Bu yüzden vekalet savaşlarına oranla bileşik savaşlarda iki kuvvet arasındaki ilişki daha eşitlikçi bir ilişkidir. Bileşik savaşların en ayırt edici özelliklerinden biri ise düzenli ve düzensiz kuvvetler arasında yakın ve doğrudan bir entegrasyon ve koordinasyon olmasıdır.[6] Taşıyıcı savaşlar da ise bileşik savaşların aksine iki aktör arasında yakın ve doğrudan bir entegrasyon ve koordinasyon her zaman için söz konusu olmayabilir. Aktörler arasındaki koordinasyon, işbirliği ve kuvvet bütünleşmesi, doğrudan, dolaylı veya tesadüfü olabilir. Bir diğer ifadeyle, taşıyıcı savaşlarda hami ile taşıyıcı kendi özerk alanlarını korumaya devam edebilir ve her iki aktör de kendi çıkarlarını gerçekleştirmeye çalışabilirler. Bu yüzden taşıyıcı savaşlarda iki aktör arasındaki ilişki hem vekalet savaşlarındaki hem de bileşik savaşlardaki aktörler arasındaki ilişkiden farklıdır.

Taşıyıcı savaşların bir diğer önemli ayırt edici özelliği, teknoloji platformlarını da taşıyıcı aktörlerin arasında görmesidir. Bir diğer ifadeyle, taşıyıcı savaş kavramı açısından hami olan aktör, herhangi bir kuvvetinin yerine kullanabileceği insani veya teknolojik bir aracı güç kullanımı açısından devreye sokmaktadır. Taşıyıcı savaşlar açısından öne çıkan bir diğer nokta ise Soğuk Savaş sonrası uluslararası siyasete de uygun bir biçimde hem haminin hem de taşıyıcının devlet veya devlet dışı aktör olabileceğidir. Geleneksel anlamda vekalet ve bileşik savaşlarda hami olan aktör genellikle devlet olarak sınıflandırılırken, vekil olan aktör ise devlet-dışı aktör olarak sınıflandırılma eğilimindeydi. Fakat taşıyıcı savaş kavramı açısından hami ve taşıyıcı hem devlet hem de devlet dışı aktör olabilir. Bir diğer ifadeyle taşıyıcılar; devletler, silahlı devlet-dışı aktörler, terörist örgütler, milis kuvvetleri, ulus-üstü hareketler, teknoloji platformları veya özel askeri ve güvenlik şirketleri olabilirler.[7] Taşıyıcı savaşların bütün bu ayırt edici özellikleri göz önünde bulunduğunda, taşıyıcıların; düzenli, düzensiz veya karma

[1] Andreas Krieg, "Externalizing the Burden of War: the Obama Doctrine and US Foreign Policy in the Middle East," *International Affairs* 92.1 (2016): 98-99.
[2] Andrew Mumford, "Proxy Warfare and the Future of Conflict," *The RUSI Journal* 158.2 (2013): 40.
[3] R. Kim Cragin, "Semi-Proxy Wars and US Counterterrorism Strategy," *Studies in Conflict & Terrorism* (2015): 312.
[4] Krieg, "Externalizing the Burden of War," 99.
[5] Idean Salehyan, "The Delegation of War to Rebel Organizations," *Journal of Conflict Resolution* 54, no. 3 (2010): 494.
[6] Krieg, "Externalizing the Burden of War," 99.
[7] Ibid.

savaşın araçları oldukları ve bu araçların, hamiye çeşitli uygun ve merkezi kapasiteler sağlayabildikleri ortaya çıkmaktadır.[8]

Taşıyıcı savaşların ön plana çıkmasında rol oynayan önemli faktörler ise Soğuk Savaş sonrası uluslararası siyasetin yaşadığı dönüşüm, askeri ve teknolojik yeniliklerin etkileri ve başta büyük güçler olmak hami aktörlerin savaş ve çatışma durumlarında savaşın maliyetini asgari düzeyde tutma isteği olarak sınıflandırılabilir. Bir başka ifadeyle, Soğuk Savaş sonrası silahlı veya silahsız devlet dışı aktörlerin artan önemi, devletlerin büyük askeri operasyonlardan ve savaşlardan kaçınmaları, devletlerin hayati tehditler olmadığı bölgelerde çıkarlarını asgari maliyetle koruma isteği ve askeri teknolojide yaşanan devrim sonrası teknoloji platformlarının ön plana çıkması, taşıyıcı savaş ve aktörlerin yaygınlaşmasına sebep olmuştur.[9] Bu yüzden tarihsel olarak devletlerin; isyancıları, terörist grupları, ayaklanmacıları desteklemesinin yanı sıra Soğuk Savaş sonrası yaşanan askeri, siyasi ve ekonomik dönüşümün etkisiyle insansız hava gücü ve ticari askeri kuruluşların da ön plana çıkması kullanılabilecek taşıyıcı aktör sayısı ve seçeneklerini arttırmış ve bunun sonucunda da hami olarak tanımlanabilecek aktörler, çatışmaları daha fazla vekiller veya taşıyıcılar üzerinden sürdürme şansına sahip olmuştur. Bu yolla ayrıca hami aktörler, hem iç siyasetteki baskıdan hem de uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerinden kaçınabilmiştir.[10]

3 Bush ve Obama Yönetimlerinde ABD'nin Ortadoğu'daki Taşıyıcı Savaşları

Bush döneminde ABD, teröre karşı savaş siyaseti doğrultusunda önce Afganistan'a 2003 yılında da Irak'a askeri müdahalede bulunmuş ve bu tarihlerden sonra ABD dış politikası bu iki savaş üzerinden tartışılmıştır. Afganistan ve Irak'taki savaşların 1.5 trilyon dolara mal olması, onbinlerce Afganlı ve Iraklı'nın ölmesi, yaklaşık 2 milyon Iraklı'nın Irak'tan kaçması ve yaklaşık 1.7 milyon Iraklı'nın ülke içinde yer değiştirmesi,[11] ve bütün bu süreç zarfında terörle mücadeleye 5 trilyona yakın bir paranın harcanması;[12] Bush sonrası Obama yönetimini kamuoyundan uzak, daha az maliyetli ve son çare olarak askeri araçların kullanılması stratejisine itmiştir. Bir başka ifadeyle, Bush döneminin başında özellikle 9/11 sonrasında ABD'nin sınır ötesinde tek taraflı ve askeri güç kullanma eğilimi yüksek iken[13] Obama döneminde ABD, askeri müdahaleden uzak durmaya çalışmış ve iç politikaya yoğunlaşmıştır.[14] Bu doğrultuda, özellikle Bush döneminde Irak ve Afganistan'a yönelik operasyonların getirdiği insani, finansal ve askeri maliyetler sonrası Obama; dış politikada ABD'nin daha sınırlı bir güç kullanacağını, çok taraflılığın esas alınacağını ve yerel aktörlerle işbirliğinin arttırılacağını ilan etmiştir.[15] Bu dönemde ayrıca ABD'nin dış politika önceliği Ortadoğu'dan Pasifik'e kaymış ve ABD'nin Ortadoğu'daki varlığı azalmıştır.[16] ABD bölgedeki varlığını azaltırken, geriden liderlik ederek[17] taşıyıcıların kullanılması yoluyla hayati olmayan çıkarlarını korumaya çalışmıştır. Bu yüzden de taşıyıcı savaşlar, Obama döneminde ABD'nin bölgedeki çıkarlarını korumak için hayata geçirdiği araç olarak görülmektedir.

Her ne kadar Obama döneminde ABD, Bush dönemine kıyasla Ortadoğu'daki varlığını azaltmış olsa da bu dönemde ABD'nin bölgedeki çıkar ve tehdit tanımlamarında radikal bir

[8] Ibid.
[9] Ibid.
[10] Mumford, "Proxy Warfare and the Future of Conflict," 41.
[11] John J. Mearsheimer, "Imperial by Design," *The National Interest* no. 111 (2011): 17.
[12] Mohammed.Nuruzzaman, "President Obama's Middle East Policy, 2009-2013," *Insight Turkey* 17, no. 1 (2015): 176.
[13] Mearsheimer, "Imperial by Design," 21.
[14] Krieg, "Externalizing the Burden of War," 103.
[15] Ibid.
[16] Nuruzzaman, "President Obama's Middle East Policy," 183-184.
[17] Ibid., 186.

değişiklik olmamış ve tehditlerle başa çıkma konusunda da "gerektiğinde" güç kullanmaktan kaçınmamıştır. Bu yüzden Obama döneminde ABD'nin amaçları değil, amaçlara ulaşmak için kullandığı araçlar değişmiştir.[18] Başka bir ifadeyle, çıkarların tehdit altında olduğu hissedildiği zamanlarda Obama yönetimi de tıpkı Bush yönetimi gibi gayr-i hukuki biçimde güç kullanmaktan çekinmemiştir. Güç kullanımı noktasında da taşıyıcı savaşlar, Obama döneminin en ayırt edici aracı olarak gösterilmektedir. Fakat taşıyıcı savaşların yaygın bir biçimde kullanılması ABD açısından Obama döneminde başlamamış, Obama döneminde Bush döneminde kullanılan taşıyıcı aktörler ya yenileriyle değiştirilmiş ya da Bush yönetiminde kullanılan taşıyıcı aktörler daha da geliştirilmiş ve derinleştirilmiştir. Bu yüzden her ne kadar Bush ve Obama dönemlerinde ABD'nin bölgedeki varlığının boyutları değişse dahi her iki yönetimin de güç kullanımının sınırları ve güç kullanımında kullandığı araçlar birbirlerine benzerlik göstermektedir. Bush döneminin ilerleyen yıllarında ağırlıklı olarak özel askeri ve güvenlik şirketleri taşıyıcı aktörler olarak kullanılırken, aynı dönemde silahlı insansız hava araçları bölgede kullanılmaya başlanmıştır. Obama döneminde insansız hava araçlarının kullanımı, özellikle terörle mücadelenin temel araçlarından biri haline gelmiş ve bu doğrultuda Bush yönetiminin hayata soktuğu program daha da geliştirilmiştir. Obama döneminde ayrıca özellikle Arap Baharı sonrasında hem hava gücü hem de bölgedeki yerel, bölgesel devlet veya devlet dışı aktörler güç kullanımı açısından taşıyıcı aktörler olarak kullanılmıştır. Hem Bush hem de Obama dönemlerinde taşıyıcıların kullanılması ise benzer sebeplerden ortaya çıkmış ve sonuçları da ABD açısından benzerlik göstermiştir. Bu yüzden de ABD, Obama döneminde Ortadoğu'da daha az görünür olsa dahi ABD'ye karşı bölgedeki bakış açısı değişmemiş ve uluslararası alanda da ABD'nin güç kullanımına karşı eleştiriler, Bush döneminde olduğu gibi Obama döneminde de devam etmiştir.

3.1 Özel Askeri ve Güvenlik Şirketleri

Taşıyıcı savaşların ABD tarafından ilk defa yaygın bir şekilde Ortadoğu'da kullanılması, sanılanın aksine Obama döneminde değil, Bush döneminde başlamıştır. Bu yüzden taşıyıcıların ABD tarafından kullanılması Obama döneminde sistematik bir hale gelse dahi yaygın bir şekilde ilk defa Bush döneminde kullanılmış ve bu ilk taşıyıcılardan biri, özel askeri ve güvenlik şirketleri olmuştur. 9/11 sonrası saldırgan bir dış politika yürütmeye başlayan ABD, bu doğrultuda Irak ve Afganistan'a askeri müdahalelerde bulunmuştur. Fakat bu askeri müdahaleler, zaman içerisinde bu ülkelerin işgallerine dönüşmüş ve ABD'nin bu ülkelerde kalmaya devam etmesi her geçen yıl Bush yönetimine karşı hem iç politikada hem de uluslararası alanda sert eleştiriler getirmiştir. Ayrıca ABD'nin bu ülkelerde uzun süre kalması ABD açısından buradaki savaşların insani, siyasi ve finansal maliyetlerini arttırmıştır. Artan maliyetler karşısında da Bush yönetimi, hem Afganistan'da hem de Irak'ta özel askeri ve güvenlik şirketlerini taşıyıcılar olarak kullanmaya başlamıştır.

ABD, açısından Irak ve Afganistan'da savaşların maliyetleri arttıkça, Bush yönetimi maliyetleri azaltma adına özel askeri ve güvenlik şirketlerini kullanmaya başlamıştır. Irak'ta 2003 sonrası 100'den fazla özel askeri ve güvenlik şirketi yer almıştır. Bu süreçte 89 tane uluslararası özel askeri ve güvenlik şirketi Irak'ta faaliyet gösterirken, bu şirketlerinin 45'i ABD, 18'i ise İngiltere merkezli olmuştur.[19] Irak'ta görev alan çok sayıda özel askeri ve güvenlik şirketi ise on binlerce personeli Irak'ta her yıl artan sayılarda görevlendirmeye başlamıştır. 1. Körfez Savaşı'yla kıyaslandığında 2003 Irak Savaşı'nda kullanılan özel şirket personelinin sayısı 10 kat daha fazla olmuştur.[20] 1. Körfez Savaşı'nda 541.000 askere 9.200

[18] Krieg, "Externalizing the Burden of War," 105.

[19] Palou-Loverdos, Jordi ve Leticia Armendariz, "The Privatization of Warfare, Violence and Private Military& Security Companies: A Factual and Legal Appraoch to Human Right Abuses by PMSC in Iraq," (2011): 114-118.

[20] Sarah Percy, "Private Security Companies and Civil Wars," *Civil Wars* 11, no. 1 (Mart, 2009): 57.

özel şirket personeli eşlik ederken, 2003 Irak müdahalesi başladığında 140.000 askere 21.000 özel şirket personeli eşlik etmiştir. Bir diğer ifadeyle asker ve özel güvenlik personeli arasındaki oran 1990'da 58'e 1 iken, bu oran 2003'te 6'ya 1 oranına kadar düşmüştür.[21] 1990'dan 2003 yılına geçen sürede dönüşen ve gelişen özel güvenlik piyasası her ne kadar bu farkın temel sebebi olsa da 2003 yılından sonra her geçen gün Irak'taki özel askeri ve güvenlik şirketlerinin boyutu sistematik bir şekilde Bush yönetimi tarafından büyütülmüştür. 2006 yılına gelindiğinde ülkedeki özel şirket personeli 40.000 civarına ulaşmıştır ki bu sayı ülkede bulunan ABD askerinin ortalama üçte birine ulaşmıştır.[22] Resmi rakamlara göre Irak'ta bulunan silahlı şirket personeli sayısı sadece Eylül 2007'den Haziran 2009'a kadar geçen sürede %140 civarı artış göstermiş ve bu personelin büyük bir kısmı, silah kullanan ve doğrudan ve dolaylı bir biçimde çatışma alanında bulunanlardan oluşmuştur.[23] 2010 yılına gelindiğinde ise özel şirket personeli sayısı tıpkı Afganistan'da olduğu gibi Irak'ta da konuşlandırılan asker sayısını aşmış ve 2010 yılında Irak'ta asker sayısı 88.000 iken şirket personeli sayısı 95.000 civarına ulaşmıştır.[24] Irak'a benzer bir durum bu dönemde Afganistan'da da görülmektedir. Bush yönetimi, Afganistan'daki savaşı insansız hava araçları üzerinden yürütmeye çalıştığı gibi kara gücünün yerine özel askeri ve güvenlik şirketlerini de devreye sokmuştur. Sadece Aralık 2008'den Eylül 2009'a kadar geçen zamanda Afganistan'daki batılı silahlı şirket personeli sayısı %236 artarak 3.184'ten 10.712'ye yükselmiştir.[25]

3.2 İnsansız Hava Araçlarının Kullanılması ve Hedef Gözeterek Öldürme

Obama döneminde Bush döneminden miras alınan en önemli taşıyıcı aktör, insansız hava araçları olmuştur. Teknoloji platformu olarak tanımlanan insansız hava araçları, bölgede hem ilan edilmiş savaşlarda hem de üstü örtülü operasyonlarda sıkça kullanılmıştır. İnsansız hava araçları sayesinde ABD, kara gücünü kullanmadan askeri operasyonlar gerçekleştirebilmiştir.[26] Özellikle Obama döneminde sıkça kullanılan insansız hava araçları üzerinden savaş ve çatışmaları yürütme hem bu güç kullanımının hukukiliği hem de etki ve sonuçları açısından tartışılmıştır.

İnsansız hava araçlarının kullanımı ilk defa 2001 sonrasında Afganistan'da gerçekleşirken, hedef gözeterek öldürme çerçevesinde 2002 yılında Yemen'de üst düzey El-Kaide lideri Kâhed Salim Sinan el-Harethi'e karşı kullanılmıştır.[27] Her ne kadar insansız hava araçları tarafından hedef gözeterek öldürme programı, Bush döneminde başlasa da programın ABD'nin terörle mücadele yönteminin sistematik bir parçası olması 2009 yılında gerçekleşmiş ve bu tarihten sonra ilan edilmiş savaş alanlarının da ötesinde fazlasıyla kullanılmaya başlanmıştır.[28] Bir başka ifadeyle, Bush döneminde ağırlıklı olarak yüksek öncelikli terör hedeflerine karşı kullanılan insansız hava araçları, Obama döneminde daha düşük öncelikli

[21] Deborah D. Avant, "The Privatization of Security, Lessons from Iraq," *Orbis* 50, no. 2 (Bahar, 2006): 330.
[22] Joshua Hammer, "Blackwater Blues: Hard Times for Mercenaries in Iraq," *The New Republic*, 27 Ağustos 2008, https://newrepublic.com/article/63673/blackwater-blues.
[23] Volker Franke ve Marc von Boemcken, "Guns for Hire: Motivations and Attitudes of Private Security Contractors," *Armed Forces and Society* 37, no. 4 (Eylül, 2011): 726-727.
[24] Trevor Taylor, "Review Article: Private Security Companies in Iraq and Beyond," *International Affairs* 87, no. 2 (2011): 449.
[25] Franke ve Boemcken, "Guns for Hire", 727.
[26] Leila Hudson, Colin S. Owens, ve Matt Flannes, "Drone Warfare: Blowback from the New American Way of War," *Middle East Policy* 18, no. 3 (2011): 123.
[27] Ibid., 124.
[28] Aiden Warren, ve Ingvild Bode, "Altering the Playing Field: The US Redefinition of the use-of-force," *Contemporary Security Policy* 36.2 (2015): 175.

hedefler için de kullanılmaya başlanmıştır.[29] Bush döneminde ABD sadece 44 kez insansız hava araçları ile saldırıda bulunurken, Obama döneminin sadece ilk 3 yılında bu sayı 200'ü aşmıştır.[30] Bush yönetiminde ABD, Pakistan'a 2004-2007 yılları arasında 9, 2008 yılında 33[31], Obama döneminde ise 2009 ile 2012 yılları arasında 288 kez insansız hava araçlarıyla saldırmıştır.[32] Benzer bir şekilde ABD, Obama döneminde Yemen'deki El-Kaide hedeflerine karşı 2009-2011 yılları arasında 20 civarında,[33] sadece 2012 yılında ise 35 kez insansız hava araçlarıyla saldırıda bulunmuştur.[34] Bu yüzden 2009 sonrasında Obama yönetimi tarafından silahlı insansız hava araçları Pakistan, Somali ve Yemen'de açık veya örtülü bir şekilde geniş çapta kullanılmaya başlanmıştır.[35] Kısaca ABD, Obama döneminde Ortadoğu'da Libya ve Suriye'ye askeri müdahalede bulunma konusunda isteksiz olsa[36] da diğer tarafta insansız hava araçları yoluyla hedef gözeterek öldürme programını genişleterek ve daha yaygın uygulayarak bölgede askeri gücünü kullanmıştır. Bu yüzden silahlı insansız hava araçlarının kullanımı açısından Obama döneminde terörle mücadele yöntemi, Bush döneminin aynısını, hatta daha geliştirilmiş ve derinleştirilmişini oluşturmaktadır.[37]

3.3 Bölgesel ve Yerel Aktörlerin Kullanımı

Obama döneminde, Bush döneminden farklı olarak Ortadoğu'daki yerel ve bölgesel aktörler daha fazla dikkate alınmış ve taşıyıcı savaşlar açısından yerel ve bölgesel devletler ve silahlı devlet dışı aktörler taşıyıcı savaşların araçları olarak kullanılmıştır. ABD, bu aktörleri özellikle karada taşıyıcılar olarak kullanırken bazı noktalarda da hava gücüne takviye kuvvet olarak kullanmıştır. Bir başka ifadeyle, kara gücünü bölgede bulundurmak istemeyen Obama yönetimi, bölgede çoğunlukla insanlı hava araçlarını da kullanmış ve kendi hedefleri çerçevesinde de yerel güçleri kara gücünün yerine kullanmıştır. Bu doğrultuda da ABD; Libya, Suriye ve Irak'ta yoğunluklu olarak hava gücünü kullanırken, bu ülkelerdeki askeri hareketlilik, yerel ve bölgesel aktörler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. ABD'nin bu dönemde taşıyıcıları kullanması ise farklı şekillerde olmuştur. ABD, devlet ve devlet-dışı aktörleri, örtük veya açıktan desteklediği gibi dolaylı ve doğrudan yollarla da desteklemektedir.[38]

ABD, bölgesel aktörleri taşıyıcı olarak hem doğrudan hem dolaylı yollardan kullanmıştır. ABD'nin dolaylı yoldan gerçekleştirdiği taşıyıcı savaşa örnek 2014 yılında IŞİD'e karşı gerçekleştirilen operasyonlarda görülmektedir. 2014 yılında ABD, Irak'ta IŞİD'e karşı savaşta Şii milislere ve İranlı danışmanlara dolaylı yoldan hava desteği sağlamıştır.[39] Irak'ta IŞİD'e karşı operasyonlarda İran devrim muhafızları tarafından kara gücü organize edilirken, ABD hava desteği sağlamıştır. İki taraf arasında resmi güç birleşimi olmamasına rağmen, ABD güç kullanımın yükünü İran ile paylaşarak İran'ı bu müdahalede bir nevi dolaylı yoldan taşıyıcı olarak kullanmıştır.

Doğrudan taşıyıcı savaşların ABD tarafından kullanıldığına dair örneklerde mevcuttur. Obama döneminde ABD, tehditleri bölgesel devletler aracılığı ile sınırlandırmaya çalışmıştır. Libya'ya karşı düzenlenen operasyonda müttefiklere hava desteği sağlaması, Libya'da

[29] Hudson, Owens, ve Matt Flannes. "Drone Warfare", 124.
[30] David Rohde, "The Obama Doctrine." *Foreign Policy* 192 (2012): 65.
[31] Ibid., 67.
[32] Michael J. Boyle, "The Costs and Consequences of Drone Warfare," *International Affairs* 89.1 (2013): 5
[33] Rohde, "The Obama Doctrine," 68.
[34] Boyle, "The Costs and Consequences of Drone Warfare", 19.
[35] Warren, ve Bode, "Altering the Playing Field", 175.
[36] Thomas Juneau, "US Power in the Middle East: Not Declining," *Middle East Policy* 21, no. 2 (2014): 50.
[37] Warren, ve Bode, "Altering the Playing Field", 175.182.
[38] Krieg, "Externalizing the Burden of War," 106.
[39] Ibid., 97.

muhaliflerin silahlandırılması ve eğitilmesinde Katar ve Birleşik Arap Emirliklerinin askeri kuvvetlerini örtülü bir şekilde onaylaması, benzer bir şekilde Suriye'deki muhaliflerin eğitilmesi konusunda Körfez ülkelerini onaylaması ve Nisan 2015 yılında Yemen'e gerçekleştirilen askeri müdahale sırasında lojistik ve istihbarat desteği sağlaması ABD'nin doğrudan taşıyıcı savaşlarına örnek olarak gösterilmektedir.[40] Obama döneminde doğrudan taşıyıcı savaşlar, sadece bölge devletleriyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda devlet dışı aktörler de taşıyıcı olarak kullanılmıştır. ABD'nin, Suriye'de Özgür Suriye Ordusu ve Harakat al-Hazm gibi devlet dışı aktörlerin silahlandırılması ve eğitilmesi ve IŞİD'e karşı askeri operasyonlarda ise hem Irak hem de Suriye'de devlet dışı aktörlere hava desteği sağlaması, ABD'nin bölgesel silahlı devlet dışı aktörlerle yürüttüğü taşıyıcı savaşlar olarak görülmektedir.[41] ABD'nin diğer taşıyıcıların kullanımında olduğu gibi yerel aktörlerin kullanımında da maliyet hesabı ön plana çıkmaktadır. ABD, Libya'da Kaddafi rejiminin devrilmesine sadece 1 milyar dolar harcarken[42], müdahale sırasında hiç bir ABD askeri zarar görmemiştir.[43] Benzer bir şekilde ABD, Suriye'deki muhaliflerin eğitilmesi konusunda 500 milyon dolar civarında para harcamış ve bu yolla da asgari maliyetle Suriye'deki hedeflerine ulaşmaya çalışmıştır.[44] Bölgesel ve yerel aktörlerin kullanımı ise ayrıca ABD'ye Obama döneminde Bush döneminin aksine dışardan dengeleme[45] politikasını hayata geçirmesine yardımcı olmuştur.

4 ABD'nin Ortadoğu'daki Güç Kullanımı

2001 sonrası dönemde ABD farklı boyutlarda da olsa Ortadoğu'da varlığını sürdürmüş ve o tarihten bugüne kadar farklı araç veya niyetlerle bölgede güç kullanmıştır. Bush döneminde ABD, Ortadoğu'ya doğrudan ve askeri yöntemlerle müdahalede bulunmuş, bölgedeki sorunları genel itibariyle askeri güç ile çözmeyi çalışmış, bu yöntem ise işleri hem ABD hem de Ortadoğu açısından daha da karmaşıklaştırmıştır. Bush döneminde Afganistan ve Irak'a müdahale ile birlikte ABD'nin güç kullanımı için yeni kavramlar ortaya atılmıştır. Bu doğrultuda da ABD'nin bölgede uyguladığı askeri yöntemler, Bush yönetimi tarafından ön alıcı ve önleyici tedbirler şeklinde tanımlanmıştır. Fakat her iki kavram da uluslararası hukuk açısından sıkıntılı kavramlar olmuştur.

Bush doktrinin en ayırt edici ve tartışmalı noktası savunma için ön-alıcı güç kullanımı olmuştur.[46] Uluslararası hukuka aykırı olan bu güç kullanımı biçimi ile ABD; ön görülemeyen, uzun vadeli ve potansiyel riskleri ortadan kaldırmayı hedeflediğini duyurmuştur. Bu yaklaşım sonucunda Irak'a yapılan askeri müdahale ise hukuka aykırı bir biçimde gerçekleşmiştir.[47] Uluslararası hukuk açısından ön alıcı öz savunma hakkı sadece gerçek ve yakın tehditlere karşı gereklilik ve orantılılık ilkeleri doğrultusunda kullanılabilmektedir. Bu yüzden hedef gözeterek öldürmenin de öz savunma hakkı açısından hukuki ön alıcı eylem olarak kabul edilmesi için tehdidin yakınlığı, gereklilik ve orantılılık ilkelerinin karşılanması gerekmektedir.[48] Önleyici güç kullanımı açısından ise potensiyel tehditlere karşı öz savunma adına hukuki bir zemin bulunmamaktadır. Özellikle tek taraflı bir şekilde önleyici güç kullanımı yasaklanmışken, bu sadece BM Güvenlik Konseyi tarafından kolektif önleyici güç kullanımı şeklinde hukuki bir

[40] Ibid., 107.
[41] Ibid.
[42] Rohde, "The Obama Doctrine," 69.
[43] Michael J. Totten, "No Exit: Why the US can't Leave the Middle East." *World Affairs* 176, no. 4 (2013): 11.
[44] Efraim Karsh, "Obama's Middle East Delusions," *Middle East Quarterly* (2016): 9.
[45] Mearsheimer, "Imperial by Design," 18.
[46] Warren, ve Bode. "Altering the Playing Field," 174.
[47] Ibid.
[48] Christian Henderson, "The 2010 United States National Security Strategy and the Obama Doctrine of 'Necessary Force'," *Journal of Conflict and Security Law* 15 no. 3 (2010): 416.

zemin kazanmaktadır.[49] Bu yüzden Bush yönetiminin Ortadoğu'daki güç kullanımı için kullandığı önleyici ve ön alıcı güç kavramları, uluslararası hukuken kabul edilen kavramlar değildir.

Bush döneminde yaşananlar sonrası Obama yönetimi, Bush döneminin yanlışlarının düzeltileceğini belirtmiş ve bu doğrultuda da Obama döneminde ABD, bölgeye karşı daha orta yolcu ve realist bir yaklaşım sergilemiştir.[50] Obama tarafından Bush yönetiminin saldırgan tek taraflı politikalarının terk edileceği ve dış politikada çok taraflılığın esas alınacağı belirtilmiştir.[51] Obama dönemiyle birlikte ABD'nin önceliği Ortadoğu'dan Pasifik'e kaymış, ülke içi konular ve ekonomi öncelikli konular haline gelmiştir. Bu durumda da ABD'nin bölgedeki etkinliği Bush'a oranla azalmıştır.

Obama döneminde ABD'nin Ortadoğu'daki varlığı azalmasına rağmen terörizm ve kitle imha silahlarının yayılması temel tehditler olarak tanımlanmaya devam etmiştir.[52] Bu dönemde de ABD, savunma ve tehdit tanımlamalarını en geniş biçimiyle tanımlamış ve yakın tehditlerin ortaya çıkması durumunda kesin kanıt olmadan öz savunma adına zorlayıcı eylemlerin hayata geçirileceği belirtilmiştir.[53] Bu yüzden her ne kadar Obama döneminde çok taraflılık, askeri olmayan yöntemlerin önemi vurgulansa da gerekli görüldüğü yerde tek taraflı şiddet kullanımına vurgu devam etmiştir.[54] Ayrıca Obama döneminde de Bush döneminde olduğu gibi şiddet sadece ABD'nin tehdit olarak tanımladığı devlet dışı aktörlere karşı değil, bu aktörlerin bulunduğu devletlere karşı da uygulanmıştır.[55] Bu doğrultuda da Obama döneminin ilk yılında ABD, Afganistan'a iki büyük birlik daha konuşlandırmış ve Pakistan'daki CIA aktivetelerini de arttırmıştır.[56] Bu yaklaşım sonucunda da ABD, Irak'tan çekilmesine rağmen Afganistan'daki varlığını El-Kaide ile savaş çerçevesinde genişletmiştir.

Öz savunma tanımının bu kadar geniş tutulması ise ABD'nin hem IŞİD'e karşı mücadelede Irak ve Suriye'deki hava saldırılarına hem de ilan edilmiş veya edilmemiş savaşların yaşandığı alanlarda insansız hava araçları vasıtasıyla hedef gözeterek öldürme programının genişletilmesine sebep olmuştur.[57] Bu yüzden tehdit tanımlamasıyla da bağlantılı olarak Obama döneminde askeri güç kullanımı konusunda da radikal bir değişiklik olmamıştır. Savunma konusunda ön alıcı ve önleyici yöntemlerin merkezi konumunu koruması, terörle mücadele konusunda askeri yöntemlerin hala ön planda olması ve güç kullanımı konusunda uluslararası hukuka aykırı davranılması, Bush ile Obama dönemlerinde ABD'nin güç kullanımının pek fazla değişmediğini göstermektedir.[58] Obama döneminde de Bush döneminde olduğu gibi askeri güç kullanımı eşiği düşük kalmış ve bu da uluslararası hukukun daha da aşınmasına sebep olmuştur.[59] Başka bir ifadeyle, Obama döneminde güç kullanımı önemini korurken, sadece stili değişmiştir.

Güç kullanımı sonucunda ortaya çıkan sivil ölümleri, insan haklarını ihlalleri ise Ortadoğu'daki kırılgan devlet yapılarını daha da zayıflatmakta hem de ABD'nin bölgedeki ahlaki ününe de zarar vermektedir.[60] Pakistan'da artan sivil ölümleri sonrası ABD'ye karşı

[49] Warren, ve Bode. "Altering the Playing Field," 177.
[50] Fawaz A. Gerges, "The Obama Approach to the Middle East: the Dnd of America's Moment?," *International Affairs* 89.2 (2013): 299.
[51] Nuruzzaman, "President Obama's Middle East Policy," 174-175.
[52] Warren, ve Bode, "Altering the Playing Field," 183.
[53] Ibid., 175.
[54] Nuruzzaman, "President Obama's Middle East Policy," 177.
[55] Henderson, "The 2010 United States National Security Strategy," 427.
[56] Rohde, "The Obama Doctrine," 66.
[57] Krieg, "Externalizing the Burden of War," 111.
[58] Warren, ve Bode. "Altering the Playing Field," 182.
[59] Ibid., 176.
[60] Leila, Owens, ve Flannes. "Drone Warfare," 130.

nefretin yanı sıra Pakistan hükümetine karşı muhalefet de sertleşmiştir.[61] Benzer bir şekilde, özel askeri ve güvenlik şirketlerinin Irak'ta sebep olduğu insan hakları ihlalleri hem Irak ile ABD arasında soruna yol açmış hem de Irak toplumunda Irak hükümeti ve ABD'ye karşı olan muhalefeti daha da körüklemiştir.[62] Bunun sonucunda ise hem bölgedeki çatışma alanları daha da genişlemiş hem de bölgesel istikrarsızlık daha da derinleşmiştir. [63]

Obama döneminde de uluslararası hukukun aşınmaya devam etmesi, ABD'nin bölgede hukuk dışı bir biçimde güç kullanması, hedef gözeterek öldürme programı gibi yöntemlerin sivil ölümlerini arttırması ve tehditlerle mücadelede askeri yöntemlerin önceliğini koruması Obama döneminde ABD'nin bölgedeki çözümün bir parçası olmasını engellemiş, tıpkı Bush döneminde olduğu gibi ABD'yi Ortadoğu'da sorunun bir parçası haline getirmiştir. Böyle bir durumda ise Obama ABD'sinin bölgedeki rolü tıpkı Bush ABD'sinin bölgedeki rolü gibi hayal kırıklığı yaratmıştır.

5 Sonuç

Soğuk Savaş sonrasında Ortadoğu bölgesi ABD dış politikası açısından farklı boyutlarda da olsa önemini korumuştur. Bu süreçte Irak'a 2 kez olmak üzere askeri müdahalede bulunmuş, bölgedeki krizlerin doğrudan veya dolaylı bir şekilde tarafı olmuştur. Ortadoğu ise 2011 yılında görünür hale genel Arap Baharı ile yeni bir döneme girmiş ve o tarihten bugüne kadar bölge istikrardan uzak kalmıştır. Dönüşümle birlikte ortaya çıkan çatışmalar sonucunda ise ABD ister istemez bölgede yer almaya devam etmiştir.

2001 sonrasında ABD'nin Irak ve Afganistan'a düzenlediği askeri müdahaleler sonrası ABD'nin bölgedeki rolü çok tartışılmıştır. Gerek kendisi adına ortaya çıkan tehditleri gerekse de bölgedeki sorunları güç kullanma yoluyla çözmeye çalışan Bush yönetimi, bir nevi güç kullanma yoluyla bölgeyi yeniden dizayn etmek istemiştir. Fakat gerek Afganistan'daki gerekse de Irak'taki askeri müdahalelerin istenilen sonucu verememesi, Bush sonrası dönem adına işgallerin devamıyla ilgili soru işaretleri doğurmuştur. Bu doğrultuda da Obama yönetimi, ABD'nin Ortadoğu'da daha az görünür olacağını belirtip, bu maliyetli askeri operasyonları sona erdireceğini açıklamıştır. Bu yeni politika doğrultusunda da ABD bölgeye daha az müdahil olmuş ve daha pragmatik bir yaklaşım sergilemiştir.

Her ne kadar Obama döneminde ABD, bölgeye karşı daha realist ve pragmatik bir yaklaşım sergilese de ABD'nin bölgedeki çıkar ve tehdit tanımı Bush döneminkine benzerlik göstermiş ve Obama döneminde de tehditlerin ortadan kaldırılması doğrultusunda güç kullanımı önceliğini korumuştur. Fakat Bush yönetiminin aksine bölgede kara gücü bulundurmak istemeyen Obama yönetimi, bölgedeki güç kullanımı için taşıyıcı aktörleri kullanmıştır. Bu doğrultuda da insanlı veya insansız hava gücü ve yerel devlet ve devlet dışı aktörler, Obama yönetiminin taşıyıcı aktörleri olmuşlardır. Her ne kadar taşıyıcı savaşlar, ABD açısından Obama döneminde sistematik bir şekilde kullanılsa da bu yöntem, yaygın bir şekilde Bush yönetimi zamanında kullanılmaya başlanmıştır. Afganistan ve Irak'taki savaşların maliyetlerinin artması sonucunda Bush yönetimi hem özel askeri ve güvenlik şirketlerini hem de insansız hava araçlarını taşıyıcı savaşların araçları olarak kullanmıştır. Obama döneminde ise insansız hava araçları programı daha da geliştirilmiş ama meşruiyet kaygısıyla da özel şirketler yerine yerel aktörler daha fazla kullanılmaya başlanmıştır.

Her iki yönetimin de taşıyıcı savaşları yöntem olarak kullanmasındaki temel kaygı ise savaşların ABD açısından artan siyasi, insani ve finansal maliyetleri olmuştur. Her ne kadar ABD, bölgedeki çıkarlarını taşıyıcı savaşlar yoluyla korumaya ve gerçekleştirmeye çalışsa da

[61] Rohde, "The Obama Doctrine," 66.

[62] "Blackwater Guards Indicted for 2007 Baghdad Civilian Killings," *The American Journal of International Law* 103, no. 2 (Nisan, 2009): 361.

[63] Cragin, R. Kim. "Semi-Proxy Wars and US Counterterrorism Strategy." *Studies in Conflict & Terrorism* (2015).

taşıyıcı savaşlar, ABD'nin taşıyıcı aktörleri kontrol edememesi veya bölgedeki çatışmaları daha da derinleştirmesi gibi belli başlı riskleri de beraberinde getirmiştir. Bu risklerin yanı sıra ise ABD'nin bölgede güç kullanımına devam etmesi ve bu güç kullanımıyla ilgili hukuki sınırların aşılması gerek ABD'nin bölgedeki imajının düzelmesini engellemiş gerekse de Obama döneminde hem ABD'nin bölgeyle ilişkilerinin iyileştirileceği hem de bölgedeki sorunların çözüleceği yönündeki sözünün gerçekleşmesini engellemiştir. Bir başka ifadeyle, Obama döneminde ABD'nin bölgede daha az görülmesi ABD'nin bölgedeki imaj ve rolünü olumlu yönde etkilememiş, bu dönemde Bush yönetiminin tehdit tanımlaması ve bu tehditlerle mücadele yöntemlerinin aynen devam etmesi, ABD'nin Ortadoğu'daki rolü açısından yeni bir hayal kırıklığı yaratmıştır.

Kaynakça

Avant, Deborah D. "The Privatization of Security, Lessons from Iraq," *Orbis* 50, no. 2 (Bahar, 2006): 327-342.

Franke, Volker ve Marc von Boemcken. "Guns for Hire: Motivations and Attitudes of Private Security Contractors." *Armed Forces and Society* 37, no. 4 (Eylül, 2011): 725-742.

Gerges, Fawaz A. "The Obama Approach to the Middle East: the End of America's Moment?." *International Affairs* 89.2 (2013): 299-323

Hammer, Joshua. "Blackwater Blues: Hard Times for Mercenaries in Iraq." *The New Republic***.** 27 Ağustos 2008. **https://newrepublic.com/article/63673/blackwater-blues**.

Henderson, Christian. "The 2010 United States National Security Strategy and the Obama Doctrine of 'Necessary Force'." *Journal of Conflict and Security Law* 15 no. 3 (2010): 403-434.

Hudson, Leila, Colin S. Owens, ve Matt Flannes, "Drone Warfare: Blowback from the New American Way of War," *Middle East Policy* 18, no. 3 (2011): 122-132.

Juneau, Thomas. "US Power in the Middle East: Not Declining," *Middle East Policy* 21, no. 2 (2014): 40-52.

Karsh, Efraim. "Obama's Middle East Delusions." *Middle East Quarterly* (2016): 1-14.

Kim Cragin R. "Semi-Proxy Wars and US Counterterrorism Strategy." *Studies in Conflict & Terrorism* (2015): 311-327.

Krieg, Andreas ."Externalizing the Burden of War: the Obama Doctrine and US Foreign Policy in the Middle East." *International Affairs* 92.1 (2016): 97-113.

Mearsheimer, John J. "Imperial by Design." *The National Interest* no. 111 (2011): 16-34.

Michael J. Boyle, "The Costs and Consequences of Drone Warfare." *International Affairs* 89.1 (2013): 1-29.

Mumford, Andrew. "Proxy Warfare and the Future of Conflict." *The RUSI Journal* 158.2 (2013): 40-46.

Nuruzzaman, Mohammed. "President Obama's Middle East Policy, 2009-2013." *Insight Turkey* 17, no. 1 (2015): 171-190.

Palou-Loverdos, Jordi, ve Leticia Armendáriz. "The Privatization of Warfare, Violence and Private Military & Security Companies: A Factual and Legal Approach to Human Rights Abuses by PMSC in Iraq." (2011).

Percy, Sarah. "Private Security Companies and Civil Wars." *Civil Wars* 11, no. 1 (Mart, 2009): 57-74.

Rohde, David. "The Obama Doctrine." *Foreign Policy* 192 (2012): 64-69.

Salehyan, Idean ."The Delegation of War to Rebel Organizations." *Journal of Conflict Resolution* 54, no. 3 (2010): 493-515..

Taylor, Trevor. "Review Article: Private Security Companies in Iraq and Beyond." *International Affairs* 87, no. 2 (2011): 445-456.

Totten, Michael J. "No Exit: Why the US can't Leave the Middle East." *World Affairs* 176, no. 4 (2013): 8-14.

Warren, Aiden ve Ingvild Bode. "Altering the Playing Field: The US Redefinition of the use-of-force." *Contemporary Security Policy* 36.2 (2015): 174-199.

"Blackwater Guards Indicted for 2007 Baghdad Civilian Killings." *The American Journal of International Law* 103, no. 2 (Nisan, 2009): 360-362.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ